

בית כנסת בני ישראל

HEGEDŰS-CSÁKY-BENÉI JISZRÁÉL ZSINAGÓGA

és

BÉT SMUÉL TANHÁZ

Közvetlen link:

<https://us04web.zoom.us/j/6579029560>

ID szám: 6579029560

Password: 917838

FIGYELEM!

2024.ÁPRILIS 7-MÁJUS 5-IG TAVASZI – PESZÁCHI SZÜNET.

AZ ELSŐ TANÍTÁSI NAP: MÁJUS 5. VASÁRNAP

Sábati tudnivalók 2024. április 19 – április 20.

17:30	tanulás
18:30	istentisztelet a zsinagógában
09:00	szombat délelőtti istentisztelet a zsinagógában HETISZAKASZ: MECORÁ SÁBÁT HÁGÁDOL

Egy mondat a hetiszakaszról....

Mecorá

ולקחו אבנים אחרות והביאו אל תחת האבנים...

"És vegyenek más köveket és rakják be a kövek helyébe..."

Mózes III. 14.42.

PESZÁCH ÜNNEP NAPJAI:

04.21. vasárnap	Bdikát háméc
04.22. hétfő	Elsőszülöttek böjtje, I. széder
04.23. kedd	Peszách első napja, este II. széder
04.24. szerda	Peszách második napja
04.25. csütörtök	Félünnep I.
04.26. péntek	Félünnep II.
04.27. szombat	Félünnep III.
04.28. vasárnap	Félünnep IV.
04.29. hétfő	Peszách hetedik napja
04.30. kedd	Peszách nyolcadik napja, Mázkir

PESZÁCH

A csodás egyiptomi kivonulás és megszabadulás emlékünnepe ez, amelyet a diaszpórában nyolc napon át tartunk. Első és utolsó két napja főünnep, a közbülső négy nap ún. félünnep.

Az ünnep nevei egyben jelentőségét is fémjelzik:

1. *Peszách, az „elkerülés ünnepe”,* mert a Tóra szerint a csapás „elkerülte” a zsidó házakat.
2. *Hág HáMácot, a kovásztalan kenyér ünnepe.* Emlékezz a történelmi eseményre, amikor őseink sietve hagyták el Egyiptomot, s nem volt elég idő a tészta megkeelésére. Maga a máca (népiesen macesz) szó kovásztalan kenyeret jelent. Ennek tésztájába sütés előtt vízén kívül mást nem lehet tenni. Nyolc napig - az egész ünnep alatt - csak kovásztalant eszünk.
3. *Hág HáÁviv, a tavasz ünnepe.*
4. *Zmán Héruténu, a szabadság ünnepe.* Évszázadokon

keresztül rabszolgasorban szenvedtek őseink Egyiptomban. Ám Isten meghallgatta Izrael gyermekeinek jajkiáltását. Mózes személyében olyan vezető támadt, aki a tömeg élére állva kivezette az embereket a szolgaságból. Ez az esemény mélyen belevésődött a közösségi emlékezetbe, a családi és a templomi életbe egyaránt.

SZERTARTÁSOK ÉS SZOKÁSOK

Az ünnepről így ír Mózes 11. könyve a 12. fejezetben: „Hét napon át kovásztalan kenyeret egyetek: de már az első napra takarítsatok ki minden kovászt házatokból. Az első napon szent gyülekezés, a hetedik napon szent gyülekezés legyen nektek, semmi munkát ne végezzetek, kivéve, ami evésre szolgál, azt elvégezhetitek. Őrizzétek meg a kovásztalan kenyér ünnepét, mert ezen a napon vezetem ki seregeiteket Egyiptom országából. Őrizzétek hát meg ezt a napot nemzedékeiteken át örök törvényül. Az első hónap tizennegyedik napján egyetek kovásztalan kenyeret, a hónap huszonegyedik napjának estéjéig. Hét napon át kovász ne kerüljön házatokba. Semmi kovászosat ne egyetek, minden lakhelyeteken kovásztalan kenyeret egyetek.”

Amint elul hónapja a nagyünnepekre való felkészülés jegyében telik el, úgy az első hónap (nizán) a Peszáhöt készíti elő. Az ünnep mezőgazdasági jelentősége a kalászerés volt. A hagyomány szerint ebben a hónapban készítették a frigysátort, s felavatásának tiszteletére Peszáhig tartó ünnepséget rendeztek. Mindezeknél jelentősebb a kivonulás ténye, amely az egész ünnep meghatározó alap gondolata.

Hosszú évszázadok hagyománya szerint már Peszáh előtt megtisztítjuk házunkat a háméctól, a kovászosától. Nizán tizenharmadikán este a családfő viaszgyertyával végigjárja a házat, s megkeresi az „előre elkészített” kenyérdarabokat. Egy ünnepre sem készül olyan nagy gonddal és fáradtsággal a vallásos zsidó család, mint Peszáhra. Már Purim után elkezdik tisztogatni a lakást, a szekrényeket, takarítani az éléskamrát. Gondosan elkülönítik a lisztet, a gabona- és kovásztartalmú ételeket, ecetet stb. Peszáh előtti napon az éléskamrába vagy más, jól lezárható helyiségbe gyűjtik ezeket. Pontos listát készítenek róluk, hogy „eladják” azt - szabályos szerződéssel nem-zsidó szomszédjaiknak.

Így elmondhatják, hogy az ünnep napjain nincs birtokukban semmiféle kovászos étel. Ünnep után természetesen „visszavásárolják” azt.

Rége, ugyancsak egy hónappal az ünnep előtt elkezdtek

tanulni a peszahi törvényeket a jesivákban (a talmudi iskolákon) és a zsidó templomokban. Az ünnep előtti szombaton, Szábbát Hágádol-kor (nagyszombat) a rabbi megmagyarázza a híveknek a vallási előírásokat. A széder estét megelőző reggelen, Erev peszahkor ünnepélyesen befejezték a talmudi kötet tanulását. Ezt a „befejezést” (héberül szijum) mindmáig gyakorolják a legtöbb zsinagógában. Ennek az az oka, hogy az elsőszülött férfiaknak aznap böjtölniük kellene (emlékezésül a tizedik csapástól való megmenekülésre), ám a Talmud tanulás befejezése felmenti őket e kötelezettségük alól.

SZÉDER

„És beszéld el gyermekeidnek azon a napon mindazt, ami veled történt, és szólj: Ezért tette az Örökkévaló, amit értem tett, mikor kijöttem Egyiptomból.”

Az ünnepet köszöntő este legfontosabb célja ugyanis az, hogy a családfő elmesélje gyermekeinek az ősi megszabadulás történetét, hogy továbbadja a hagyományt. Mindenki érezze úgy magát, mintha ő maga szabadult volna ki Egyiptomból.

A családban, vagy a közösségben megrendezett széder est könyve, a Hággádá, magyarul: elbeszélés, az egyiptomi kivonulás története. A széder szó jelentése: rend. Az est házigazdája ugyanis meghatározott rendben vezeti le az estét.

A széder szerkezete sorrendben a következő:

KÁDÉS: Ünnepet köszöntő ima.

URHÁC: A házigazda kézmosása (ennek főképp tisztasági oka van). KÁRPÁSZ: A zöldséget (salátát, piros retket) sós vízbe mártva fogyasztjuk el. (A sós víz azokra a könnyekre emlékeztet, amelyeket őseink hullajtottak az egyiptomi szolgaság idején.)

JÁHÁC: A középső mácá (macesz) kettétörése. (A házigazda ezt kendőbe csomagolja és „eldugja”. Amikor a vacsora előtt a családfő vagy a széder levezetője ismét kezét most, a gyerekek „elcsenik”, s csak ajándék fejében adják azt vissza. A széder estét ugyanis addig nem lehet befejezni, amíg abból nem esznek, amíg ez a maceszdarab elő nem kerül. Ezt nevezik görög eredetű héber szóval áfikomán-

nak.)

MÁGID: A gyerek négy kérdést tesz föl édesapjának. MÁ NISTÁNÁ: Miben különbözik ez az éjszaka a többitől? A szülő válaszában elmeséli - hagyományos magyarázatokkal fűszerezve - az egyiptomi csodás megszabadulás történetét:

ÁVÁDIM HÁJINU: Szolgák voltunk Egyiptomban ...

RÁHCÁ: Étkezés előtti kézmosás. (A családfő ilyenkor rövid időre kénytelen kimenni, s a gyerekek ezt használják föl az áfikomán megszerzésére.)

MOCI-MÁCÁ: Áldást mondanak a maceszra. Ilyenkor esznek belőle először.

MÁROR: Keserű fű, általában torma, amelyet azért eszünk, hogy a rabszolgasors keserűségét felidézzük.

KORÉH: Két macesz közé tormát teszünk, s úgy esszük. (Emlékezésül a hajdan volt jeruzsálemi Szentélyre.)

SULHÁN OREH: Terített asztal. A vacsorát kemény tojással kezdjük. CÁFUN: A „megtalált” áfikomán-t megkóstolják.

BÉRÁH: Étkezés utáni ima.

HÁLÉL: Hálaadó zsoltárokat mondunk.

NIRCÁ: Kedves, játékos ünnepi dalok következnek befejezésül.

(Ha az egymás alatt olvasható héber szavakat párokba szedjük, kis vers kerekedik belőlük, amelynek célja, hogy el ne felejtjük a sorrendet. Az emlékeztető versikét énekelni is szokták.)

A Hággáda állandóan visszatérő motívuma a négyes szám: *árbá koszot*, azaz négy pohár borból iszunk; a széder tálon négy alkalmi étel van:

zroá: sült hús,

bécá: sült tojás,

mácá: kovásztalan kenyér és

máror: keserű gyökér.

(A széder tálon mindezekon kívül még *kárpász*:

zöldség, *hároszet*: almából, fahéjból, dióból, borból álló

keverék, valamint sós víz is található.) Kovásztalan kenyeret azért eszünk, mert ezt vitték magukkal őseink Egyiptomból.

Sietve kellett távozniuk, nem volt idejük a tészta

kelesztésére. A *hároszet* a vályogból gyúrt téglákra emlékeztet, amelyekkel őseink rabszolgaként dolgoztak. A sós víz a könnyeket idézi.

A széder vezető házigazda hangosan olvassa a Haggádát, s a többiek vele éneklük a melódiákat. Egyébként az egész szertartás célja az, hogy érdeklődést keltsen a gyermekekben, s figyeljenek a Haggáda szövegére, az apa magyarázataira, s hogy a szokatlan szertartások láttán kérdezzenek, illetve a házigazda feleljen nekik. A gyerek éberségét és érdeklődését fokozza az *áfikomán* is.

A tíz csapás említésekor ujjunkat a borba mártjuk, és kicsepegtetünk egy kevés bort. Úgy véljük, ne legyen tele a mi poharunk, amikor emberi szenvedésről olvasunk. Még akkor sem, ha elleneink jogos megbüntetéséről hallunk.

A PESZÁHI ISTENTISZTELETEK RENDJE

A kántor első nap délelőtt kitlit ölt és bőséges harmatért imádkozik. A Mááriv imánál kezdődik az *ómerszámlálás*. Az *ómer* (árpakalász) segítségével számolták az ősi Izraelben a Szentély idején a napokat és a heteket, negyvenkilenc napon keresztül. Az ötvenedik nap Sávuoat ünnepe.

Peszáh hetedik napján Mózes diadalénekét olvassuk fel a Tórából: ezen a napon keltek át őseink a Nádas-tengeren, az egyiptomi üldöző sereg pedig vízbe fúlt. A nyolcadik napon Mázkirt (emlékeztető imát) tartunk, elhunyt hozzátartozóinkra gondolunk.

NISZÁN HÓNAP

A Niszán hónap a zsidó naptár első hónapja a Bibliai hónapok tekintetében, és a hetedik hónap a hagyományos Tisritől kezdődő hónapok számolásában.

Niszán teljes hónap, mindig 30 napból áll. Rosh Chodes Niszán (*újhold napja*) csak vasárnapra, keddre, csütörtökre vagy szombatra eshet.

Niszán - általában - márciusra vagy áprilusra esik. Csillagképe a bárány, a kos. Ebben a hónapban kost áldoztak a Bét Hámikdás, a Jeruzsálemi Szentély idejében, amelyet *korbán hápészách*-nak - pészáchi áldozatnak neveztek.

A babilóniai fogságból Izraelbe visszatért zsidók, Ezra és Nechemjá idejében "fogadták örökbe" **a Niszán elnevezést**, miután a hónap neve asszír/akkád nyelven: "niszánu".

A Niszán név a Bibliában, az Eszter Könyvében (3.7.) és Nechemjá Könyvében (2 .1.) fordul elő, de egyes apokrifokban (szifrut hiconit) is megtalálható.

A Talmud szerint Niszánban teremtette a Mindenható a világot, és népünk ősatyái is ebben a hónapban születtek. Miután e hónapban történt az egyiptomi kivonulás, peszách ünnepét is ekkor ünnepeljük, valamint a pusztai hordozható Szentély (*Miskán*) felavatása a sivatagban is ebben a hónapban történt, ezért a reggeli imában az egész hónap folyamán nem mondunk *táchánunt* (*bocsánatkérő imát*).

Niszán első napja a királyok újéve. Izrael királyai Niszántól kezdve számolták királyságuk éveit. Niszán az ünnepek újéve is, mert peszách ünnepe a zarándok-ünnepek közül az első. (*Pészách, Sávuot és Szukkot.*)

A második Jeruzsálemi Szentély idején a Szánhedrin (*bölcsek gyülekezete és legfelsőbb bíróság*) futárokat küldött az ország távoli helyeire, és a szomszédos országokba, ahol akkor már léteztek zsidó települések, hogy tudósítsák a közösségeket, mikor lesz Peszách ünnepe. Így ennek alapján ki lehetett számolni, mikor lesz a többi ünnep is. Erről a gondolatsorról eklatáns módon számol be az egyik legrégebbi primer forrás: Misna Rosh Hásáná Traktátus 1,3.

Niszán idején rügyeznek a fák, és aki a természet újjáéledését látja, áldást kell mondania, amely az imakönyvekben (*szidurokban*) található. A tradíció szerint Niszán 15-től kezdődik Erecben, Izrael országában az aratás időszaka, és Niszán hónap 16. az

Ómerszámlálás kezdő napja is. A Jeruzsálemi Templom idejében az Ómer az árpa-áldozat volt, és erre az áldozatra emlékezve is mondjuk az imákat.

Bölcseink azt mondják, hogy a "nagy és végső megváltás" - mint az egyiptomi kivonulás - szintén Niszán hónapban lesz.

Eliezer Slomovits

Haifa-Israel

חג פסח שמח וכשר KÓSER PESZÁCHOT, EGÉSZSÉGGEL TELI ÜNNEPET KÍVÁNUNK !!!

Az oldalt szerkesztette:

Schöner Alfréd

בית כנסת בני ישראל

BZSH Hegedús Templomkörzet

Benéi Jiszráél Zsinagóga

1136 Budapest, Hegedús Gyula u. 3.

06-30-644-9083, 06-1-340-5085

e-mail: hegedus@bzsh.hu;

<https://hegedus-zsinagoga.bzsh.hu/>